

ABSZTRAKTKÖTET

**„Biztonsági és migrációs kihívások a Balkánon”
szakmai és tudományos konferencia**

ABSZTRAKTKÖTET

„Biztonsági és migrációs kihívások a Balkánon”
szakmai és tudományos konferencia

Szerkesztette

KLENNER ZOLTÁN

Nemzeti Közsolgálati Egyetem

Rendészettudományi Kar

Idegenrendészeti Tanszék – Terrorelhárítási Tanszék

Budapest, 2026.

Szerkesztette

Klenner Zoltán

A kötet szerzői

Dr. Zsebők Csaba

Dr. Gyarmati István

Németh Ádám

Crisán Andrea

Dr. Kemény Bertalan

Dr. Rémai Dániel

Kiadja: Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat

Felelős kiadó: Dr. Borsa Csaba r. ezredes, az MRTT Migrációs Tagozat elnöke

Székhely: 1117 Budapest, Budafoki út 60.

ISBN 978-615-6456-53-3

© A szerzők, 2026

© A szerkesztő

© A kiadó, 2026

Minden jog védve.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	4
Dr. Zsebők Csaba	
A Balkán etnikai, demográfiai és vallási viszonyainak változásai a XX. században.....	5
Dr. Gyarmati István	
Politikai helyzetkép a Balkánon.....	6
Németh Ádám	
Az iszlám társadalomszervező szerepe	7
Crisán Andrea	
A balkáni országok szerepvállalása az európai externalizációs folyamatokban	8
Dr. Kemény Bertalan	
A félelem mint a terrorizmus eszköze	10
Dr. Rémai Dániel	
Az idegen és visszatérő terrorista harcosok kezelésének lehetséges metódusai a Nyugat-Balkánon.....	11
Dr. Kemény Bertalan	
Beszámoló a bevándorlási szakirány diákjainak tudományos tevékenységéről – az Idegenrendészeti Tudományos Diákkör bemutatkozása	12

BEVEZETÉS

A Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Karának Idegenrendészeti és Terrorrelhárítási Tanszéke 2025. december 8-án immár hagyományos éves konferenciáját rendezte meg „Biztonsági és migrációs kihívások a Balkánon” címmel. A rendezvény célja volt, hogy a migrációs igazgatás jövőbeli szakemberei – a bevándorlási szakirányos hallgatók – átfogó és tudományosan megalapozott képet kapjanak a nemzetközi vándorlás aktuális folyamatairól, különös tekintettel a balkáni térség összetett biztonsági kérdéseire.

Az Idegenrendészeti Tanszék évről évre olyan konferenciákat szervez, amelyek a migrációhoz kapcsolódó aktuális problémák elméleti és gyakorlati megközelítését tárják az érdeklődők elé. A 2025-ös rendezvény a migráció köz-, illetve nemzetbiztonsági vonatkozásaira fókuszált egy olyan régióban, amely történelmileg és napjainkban is jelentős átmeneti térként szolgál Európa irányába. A résztvevőknek lehetőségük nyílt arra, hogy a téma legkiválóbb hazai szakértőinek előadásait hallgassák meg, akik elméleti kutatásaik és gyakorlati tapasztalataik alapján komplex és árnyalt képet festettek a Balkán helyzetéről.

A konferencia első része a Balkán XX. századi történeti folyamatait mutatta be, kiemelve a térség etnikai, demográfiai és vallási viszonyainak változásait. Ezek az átalakulások alapvetően meghatározták a régió mai konfliktusait, valamint azt, hogy miként reagál a térség az újabb migrációs hullámokra. A történeti előadások rávilágítottak arra, hogy a Balkán sokszínűsége egyszerre érték és kihívás, amely a migrációs mozgások idején különösen érzékeny kérdéssé válhat.

A konferencia sokrétű és magas színvonalú szakmai programot kínált, amely hozzájárult a hallgatók tudományos látókörének szélesítéséhez. A bemutatott előadások segítségével a résztvevők jobban megérthették a Balkán migrációs folyamatait, a térség társadalmi és politikai összefüggéseit, valamint azokat a biztonsági kihívásokat, amelyek a jövőben meghatározhatják Európa migrációs politikáját és a rendészeti területen dolgozó szakemberek feladatait.

Klenner Zoltán r. őrnagy

tanársegéd, NKE RTK Idegenrendészeti Tanszék

titkár, MRTT Migrációs Tagozat

Dr. Zsebők Csaba: főiskolai tanár, Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

A BALKÁN ETNIKAI, DEMOGRÁFIAI ÉS VALLÁSI VISZONYAINAK VÁLTOZÁSAI A XX. SZÁZADBAN

Délkelet-Európában a XX. század végére több olyan terület is maradt, ahol az etnikai, a demográfiai és a vallási viszonyok miatt további jelentős konfliktusok felerősödésére is számítani lehetett. Koszovó, Bosznia-Hercegovina, Dél-Szerbia mellett feltétlenül megemlítendő a történelmi Makedónia.

A Balkán elmúlt két évszázados történelmének az egyik legvitatottabb fejezete a macedónkérdés. Makedóniát földrajzi területként sem könnyű behatárolni, ám ennél is bonyolultabb feladat a macedón nemzet kialakulását nyomon követni. A makedóniai szlávok külön etnikumként, majd nemzetként való létét a XIX. század első felétől vitatták mind a balkáni, mind más nemzetek, illetve egyes kutatók. A macedón nemzet létét sokan még ma is megkérdőjelezik, pedig az 1991 óta létező Macedón Köztársaság, illetve Észak-Macedónia többségi nemzete a macedón. A macedónok nemzettudatának kialakulása, nemzetté válása azonban csak a II. világháború utáni évtizedekre tehető, hiszen a titói Jugoszlávia macedón tagköztársaságában mehetett át az ortodox vallású szláv lakosság azon a fejlődésen, amely mindezeket eredményezte.

Makedóniát a XIX. és a XX. században a bolgárok, a szerbek és a görögök egyaránt maguknak vindikálták, de a terület egy részére már az albánság is többször kinyilvánította igényét. Makedónián – mint földrajzi területen – a XX. század végén leginkább három ország, Macedónia, Görögország és Bulgária osztozott; egészen kis részek Szerbiának és Albániának is jutottak. Ugyanakkor a Macedón Köztársaságot (ma Észak-Macedónia) is több – legkevesebb hét – nemzetiség lakta, így a balkáni nacionalizmusok találkozásának színtere maradt. Nem lehet megfedkezni arról sem, hogy az 1940-es évek második felétől egészen az 1980-as évek legvégéig a földrajzi Makedónia területét a szovjet blokk, az Egyesült Államok és szövetségesei, valamint az el nem kötelezett vagy semleges országok érdekszféráinak határai is megosztották.

Dr. Gyarmati István: diplomata, biztonságpolitikai szakértő

POLITIKAI HELYZETKÉP A BALKÁNON

Einstein egyik nagyszerű idézete szerint „az örültség nem más, mint ugyanazt tenni újra és újra és azt várni, hogy az eredmény más legyen.”

Mikor ezt mondta, nem tudhatta, mennyire találó lesz ez a megállapítás Európa nyugat-balkáni politikájára. Lassan két évtizede Európa azt gondolja, hogy az európai uniós tagság ígérete – némi csatlakozás előtti támogatással megerősítve – elég lesz ahhoz, hogy a nyugat-balkáni országokat a demokrácia és a piacgazdaság karámjába terelje.

De nem elég. Az eredmény kiábrándító: se demokrácia, se működő piacgazdaság nem alakult ki ezen országokban, az évszázados hagyományokra támaszkodó korrupció virágzik és bizony a kiábrándultság más utak keresésére ösztönöz, amit Oroszország és Kína boldogan ajánl alternatívaként.

A valós helyzetet egy Clausewitz mondás parafrázálása inkább jellemzi: a béke a háború folytatása más eszközökkel. És ez nem is fog változni, amíg az EU rá nem döbben, hogy bizony többet kell tennie, ha nem akarja, hogy „Európa puszkaporos hordója” ismét helyi, etnikai és vallási konfliktusok színterévé váljék.

Mindenekelőtt hiteles bővítési politika szükséges ígéretések és illúziókeltés helyett. Kicsit több, de főleg jobban elköltött pénzügyi támogatás. Oroszország (és Kína) határozott kiszorítása, illetve normális keretek közé szorítása mindenekelőtt katonai, de gazdasági téren is. A status quo imádata helyett „értékalapú realizmus” à la Alexander Stubb. A szerb és az albán nemzet kialakulásának be kell fejeződnie, és ehhez ki kell alakulnia az ennek megfelelő albán és szerb nemzetállamnak (egy vagy akár több államban).

Ennek híján a puszkaporos hordóban izzó gyutacsok ismét lángba boríthatják a térséget, ami nekünk is nagyon fájni fog.

Németh Ádám: rendőr százados, szakkonzul, az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Kairóba kihelyezett vízumtanácsadója

AZ ISZLÁM TÁRSADALOMSZERVEZŐ SZEREPE

A kitekintő előadás az iszlám társadalomszervező szerepét mutatta be, különös tekintettel az egyiptomi társadalom működésére és mindennapi életére. Kiemelte, hogy az iszlám nem csupán vallás, hanem átfogó normarendszer, amely mélyen befolyásolja az emberek gondolkodását, viselkedését és társadalmi kapcsolatait. A vallás központi tanítása az elfogadás és az elégedettség, mely szerint minden Allah akaratából történik, így a nehézségek és szenvedések is pozitív jelentéssel bírnak, mivel megtisztulást és túlvilági jutalmat eredményezhetnek. A halál előre elrendelt volta csökkenti a halálfélelmet, miközben a mártíromság különösen nagy vallási értékkel rendelkezik.

A prezentáció rámutatott arra is, hogy az iszlám társadalmak inkább kollektivisták jellegűek, ahol a család kiemelt szerepet tölt be. A javak megosztása természetes, és a családfő felelőssége a közösség eltartása. A vallás a mindennapi élet minden aspektusát áthatja, beleértve a napi rutint, az ünnepeket és a kommunikációs formákat is. A társadalmi berendezkedés patriarchális, amelyben a férfi domináns szerepet tölt be, és a nemi szerepek erősen meghatározottak. Emellett a kulturális különbségek – például a házasság, az öltözködés vagy a nemi normák terén – jelentős eltéréseket mutatnak más társadalmakhoz képest, és problémaként jelenik meg a nők elleni erőszak kérdése is.

Végül az előadás kitért arra, hogy az iszlám vallási és társadalmi normák hatással vannak a migrációs folyamatokra is, különösen a munkavállalás és a családfenntartás szempontjából. Összességében az iszlám olyan komplex rendszerként jelenik meg, amely egyszerre határozza meg az egyéni életvezetést és a közösségi struktúrákat.

Crisán Andrea: rendőr alezredes, főosztályvezető-helyettes, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dokumentációs Központ

A BALKÁNI ORSZÁGOK SZEREPVÁLLALÁSA AZ EURÓPAI EXTERNALIZÁCIÓS FOLYAMATOKBAN

A dokumentum a migrációs externalizáció jelenségét és annak európai, különösen balkáni kontextusát vizsgálta. Az externalizáció olyan stratégiai megközelítésként jelenik meg, amelynek célja, hogy a fejlett államok a migráció kezelésének terheit és felelősségét harmadik, gyakran kevésbé fejlett országokra helyezték át, ezáltal csökkentve a saját határaikra nehezedő nyomást. Az előadás hangsúlyozta, hogy bár ez a megközelítés rövid távon hatékony eszköz lehet a migrációs áramlatok kontrollálására, hosszú távon számos politikai, gazdasági és humanitárius problémát vet fel.

Az externalizáció különböző formákban valósul meg, például a „pushback” műveletek vagy az offshore menekültügyi feldolgozó központok révén, amelyek gyakran sértik a nemzetközi jog alapelveit, különösen a menekültek védelmét biztosító normákat. A gyakorlatban ilyen példák figyelhetők meg az Európai Unió és Törökország közötti megállapodásban, az afrikai országokkal kialakított együttműködésekben, valamint például Ausztrália politikájában is. Ezek az intézkedések ugyan csökkenthetik a célországokba érkező migránsok számát, ugyanakkor növelik a migránsok kiszolgáltatottságát és gyakran veszélyesebb útvonalak választására kényszerítik őket.

A dolgozat kiemelten foglalkozik a nyugat-balkáni régió szerepével, amelyet az Európai Unió egyre inkább „pufferzónaként” kezel. A térség országai – részben uniós csatlakozási törekvéseik miatt – hajlanak az együttműködésre az externalizációs politikák végrehajtásában, például határellenőrzési feladatok átvállalásával vagy menekültügyi eljárások kiszervezésével. Ez azonban szuverenitási kérdéseket vet fel, és hozzájárulhat ahhoz, hogy a régió tartósan tranzit- és visszatartó térséggé váljon. Az olyan kezdeményezések, mint az adatbázisok kiterjesztése vagy a „kiterjesztett dublini rendszer” kialakítása tovább erősíthetik ezt a tendenciát.

Az előadás a gazdasági és politikai hatásokat is elemezte: míg rövid távon pénzügyi támogatások és infrastruktúra-fejlesztések révén gazdasági előnyök jelentkezhetnek a tranzitországokban, hosszú távon függőségi viszonyok és strukturális problémák alakulhatnak ki. Politikai szempontból az externalizáció csökkentheti az érintett országok szuverenitását, miközben a migrációs politika egyre inkább a fejlett államok érdekeihez igazodik.

Összességében megállapítható, hogy az externalizáció nem tekinthető fenntartható megoldásnak: bár rövid távon mérsékli a migrációs nyomást, hosszú távon súlyos emberi jogi problémákhoz, fokozódó kiszolgáltatottsághoz és tartós regionális feszültségekhez vezethet.

Dr. Kemény Bertalan: rendőr őrnagy, tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Idegenrendészeti Tanszék

A FÉLELEM MINT A TERRORIZMUS ESZKÖZE

Az előadás a terrorizmust nem pusztán erőszakcselekmények halmazaként, hanem a félelem tudatosan megkomponált technéjeként értelmezte. „Félelemtechné” alatt azt a performatív és diskurzív gyakorlatot értjük, amely egyidejűleg mozgósítja a test reaktivitását, a lélek affektusait és a szellem jelentésadását. E három szinten együtt hoz létre kényszerítő hatást, az eszmélet nyitottságának és cselekvési terének tartós beszűkítését. A keretet Dienes Valéria integratív antropológiája adja (test-lélek-szellem egysége, eszmélet, mélyeszmélet, szupereszmélet), valamint a mozdulat-jel-eszmélet láncolata és az evologika időtörvényei, amelyek megvilágítják, miként válik az egyszeri „nagy jel” mediális ismétlés és politikai keretezés révén ritmussá, majd alaphangulattá. Ebből következően a félelem nem mellékhatás, hanem az a médium, amelyen keresztül az esemény-kép-diskurzus együttesen az emberi valóság mélyrétegeit rendezi át.

Az érvelést két sűrített esettanulmány konkretizálja. Madrid 2004 a hétköznapi térhasználat és a választási idő „áthangolását” mutatja. Ebben az esetben a támadás új szimbolikus fixpontokat teremt, és rövid távon a politikai mérlegelést is a félelem dramaturgiája alá rendezi, ugyanakkor a társadalmi reflexiók és kollektív válaszok visszatágító hatása jelzi, hogy a félelemtechné nem szükségképpen totális. Párizs 2015 esetében a rendkívüli jogrend elhúzódása, a biztonsági jelenlét térbeli beépülése és a fenyegetettség folyamatos nyelve azt példázza, miként normalizálódhat a „kivétel ritmusa”, és hogyan válik a félelemtechné kettőssé. Egyszerre a terrorcselekmény stratégiai eszköze és az állami-mediális válaszok strukturáló közege.

A normatív rész a civil immunitás elvéből kiindulva vörös vonalakat jelöl ki. A nem harcolók szándékos célbavétele, illetve a félelemre hivatkozó intézkedések önigazolóvá válása erkölcsileg terrorszerű gyakorlatokhoz közelíthet, miközben számba veszi az „állami terror” fogalmi kiterjesztése körüli szakirodalmi aggályokat is.

Zárásként az „eszmélt eszmélet” fogalmával egy ellen-techné lehetősége jelenik meg. A médiaritmus és a politikai keretezés felelősségteljes kezelése (kontextusadás, arányosság, időkorlát és visszavonási mechanizmus) képes a félelmet a mérlegelhető tapasztalat tartományába visszaterelni, és így mérsékelni a szabadság beszűkülésének kockázatát.

Dr. Rémai Dániel: rendőr alezredes, tanszékvezető, Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Terrorelhárítási Tanszék

AZ IDEGEN ÉS VISSZATÉRŐ TERRORISTA HARCOSOK KEZELÉSÉNEK LEHETSÉGES METÓDUSAI A NYUGAT-BALKÁNON

A külföldi terrorista harcosok (Foreign Terrorist Fighters – FTF) jelensége az elmúlt évtized egyik legsúlyosabb nemzetközi biztonságpolitikai kihívásává vált. A 2013–2018 közötti időszakban több tízezer személy utazott konfliktuszónákba, elsősorban Szíriába és Irakba, hogy terrorista szervezetekhez csatlakozzon. Az Iszlám Állam, a Daesh összeomlása után egyre nagyobb hangsúlyt kap a visszatérő FTF-ek kezelése, különösen a repatriáció, a büntetőeljárás, valamint a deradikalizáció és reintegráció kérdése.

Az előadás a visszatérő terrorista harcosok kezelésének lehetséges modelljeit vizsgálja, kiemelt figyelmet fordítva a Nyugat-Balkán országainak tapasztalataira. A régió sajátos történelmi, társadalmi és politikai kontextusa eltérő nemzeti megoldásokat eredményezett, amelyek egyszerre mutatnak hasonlóságokat és jelentős különbségeket. Az elemzés bemutatja a büntetőjogi megközelítések, az emberi jogi szempontok, a társadalmi stigmatizáció, valamint a hosszú távú biztonsági kockázatok közötti feszültségeket.

A tanulmány rávilágít arra, hogy a sikertelen reintegrációs programok hátterében gyakran a hiányzó az egyéni kockázatelemzés, a személyre szabott életútmodellek alkalmazásának elmaradása és az intézményes háttértámogatás gyengesége áll. Ezzel szemben a hatékony megközelítések a komplex családi tényezők figyelembevételére, a reziliencia erősítésére és a multidiszciplináris együttműködésre épülnek. A Nyugat-Balkán tapasztalatai fontos tanulságokkal szolgálnak az európai FTF-kezelési stratégiák jövőbeli fejlesztéséhez.

Dr. Kemény Bertalan: rendőr őrnagy, tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Idegenrendészeti Tanszék

BESZÁMOLÓ A BEVÁNDORLÁSI SZAKIRÁNY DIÁKJAINAK TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉGÉRŐL - AZ IDEGENRENDESZETI TUDOMÁNYOS DIÁKKÖR BEMUTATKOZÁSA

A konferencián megrendezett kerekasztal-beszélgetés célja az újonnan létrejött Idegenrendészeti Tudományos Diákkör tevékenységének bemutatása, valamint első átfogó kutatási programjának szakmai kontextusba helyezése volt. A beszélgetés során a Diákkör vezetője, a részt vevő hallgatók és a munkacsoport tagjai ismertették a kör megalakulásának hátterét, a képzésben betöltött szerepét, továbbá azt, hogy a közös kutatómunka miként járulhat hozzá a kutatói készségek és a gyakorlati kompetenciák együttes fejlesztéséhez.

A kerekasztal középpontjában a „Digitális tudásbázis a migrációs igazgatásban” című projekt állt. A résztvevők rámutattak arra, hogy a migrációs igazgatáshoz kapcsolódó információk gyakran széttagoltak, míg a digitális ügyintézési felületek sok esetben nehezen átláthatók és korlátozottan használhatók. E problémák nem pusztán technikai jellegűek, hanem jogi, jogállami és etikai kérdéseket is felvetnek, különösen a hozzáférhetőség, az átláthatóság és a jogok érvényesíthetősége szempontjából. A tervezett tudásbázis célja egy naprakész és ellenőrizhető információs háttér kialakítása, amely elősegíti az egységes fogalomhasználatot és mérsékli az információvesztésből eredő nehézségeket.

A beszélgetés kitért a kutatás módszertani kérdéseire is, különös tekintettel a kutatási kérdések pontos meghatározására, az online adatgyűjtés lehetőségeire és az empirikus adatokon alapuló következtetések jelentőségére. A résztvevők emellett érintették a hallgatói motiváció, a kutatással együtt járó bizonytalanságok, valamint a jövő technológiai tendenciáinak – különösen a mesterséges intelligencia lehetséges szerepének – kérdését. A panel összegző üzenete szerint a migrációs igazgatás vizsgálata olyan terület, ahol a technológiai, jogi és emberi szempontok szoros összekapcsolása elengedhetetlen.

